

Arkivnr: 2019/6216-1

Saksbehandlar: Linda Farestveit/Birthe Haugen

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Utval for opplæring og helse		09.04.2019

Svar på spørsmål vedk. finansiering av spesialundervisning ved offentlege og private skular

Samandrag

Fylkesrådmannen viser til PS 87/18 frå møte i utval for opplæring og helse 16.10.2018 og RS 58/2018 frå møte i OPHE 06.11.18. Under PS 87/18 la Tor Andre Ljosland (KrF) fram følgjande forslag som vart vedteke: «Utval for opplæring og helse ønskjer ein politisk sak på korleis midlar til spesialundervisning skal finansierast til offentlege og private skular. Det vert og ønska belyst både finansieringsmodell og økonomiske tildelingar totalt sett.»

RS 58/18 gjer greie for prinsippa som er lagt til grunn for dagens økonomiske modell for berekning av budsjetttrammer og fordeling av midlar til spesialundervisning i offentlege og private vidaregåande skular. Denne saka utdjupar og drøftar fylkeskommunen sitt ansvar knytt til finansiering og kvalitetsoppfølging av spesialundervisningsfeltet og svarar på spørsmåla frå Tor André Ljosland i RS 58/18.

Framtidig modell for finansiering og kvalitetsoppfølging av spesialundervisningsfeltet er eit viktig tema i samband med drøftingane knytt til samanslåinga av dei to fylka. I arbeidet vil ein sjå nærmare på kva modell som skal leggjast til grunn for berekning både av storleiken på den økonomiske ramma til spesialundervisning og prinsipp for fordeling til skulane. Sjølv om det ikkje er eit krav at fylkeskommunen skal fullfinansiere all spesialundervisning vil ein i prosessen sjå nærmare på korleis fylkeskommunen skal oppfylle sine forpliktingar slik at ein sikrar dei individuelle rettane til elevane, og forsvarlege, likeverdige og føreseielege rammevilkår for skulane. Ein framtidig modell bør vise korleis berekning av budsjett og rammer byggjer på analyser av historiske data når det gjeld behov og omfang for spesialundervisning.

Økonomi: Ingen effekt

Klima: Ingen effekt

Folkehelse: Ingen effekt

Regional planstrategi: Ingen effekt

Forslag til vedtak

Utval for opplæring og helse tek saka til orientering.

Ingrid Kristine Holm Svendsen
kst. fylkesrådmann

Bjørn Lyngedal
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 26.03.2019

Fylkesrådmannen viser til PS 87/18 frå møte i utval for opplæring og helse 16.10.2018 og RS 58/2018 frå møte i OPHE 06.11.18. Under PS 87/18 la Tor Andre Ljosland (KrF) fram følgjande forslag som vart vedteke: «Utval for opplæring og helse ønskjer ei politisk sak på korleis midlar til spesialundervisning skal finansierast til offentlege og private skular. Det vert og ønska belyst både finansieringsmodell og økonomiske tildelingar totalt sett.»

Hordaland fylkeskommune har ansvar for vidaregåande opplæring i 33 vidaregåande skular jf. oppl § 13-3, spesialundervisning ved 12 friskular jf. friskulelova §3-6,2.ledd, samt ansvar for all opplæring for elevar i sosiale og medisinske institusjonar jf §13-3a. Det lovpålagte ansvaret ved friskulane gjeld berre spesialundervisning, medan fylkeskommunen har ansvar for all opplæring ved dei offentlege vidaregåande skulane og etter opplæringslova §§13-10,13-3.

Retten til spesialundervisning er tett knytt saman med den ordinære opplæringa som har eit bærande prinsipp om rett til tilpassa opplæring. Dette prinsippet er heimla i opplæringslova § 1-3 og i friskulelova § 3-4a. Prinsippet er likelydande i dei to lovene når det gjeld elevar sin rett: Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte elev. Retten til spesialundervisning heng derfor delvis saman med skulen si evne til å tilpasse den ordinære opplæringa. Elevar som *ikkje har* eller som *ikkje kan få* tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet har rett til spesialundervisning, jf oppl. §5-1, 1. ledd. Denne retten gjeld tilsvarande for elevar i private skular, jf friskulelova § 3-6, 1. ledd.

Pedagogisk psykologisk teneste (PPT) har ansvar for å vurdere om ein elev *ikkje har*, eller *ikkje kan få* tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, og såleis har rett til spesialundervisning. Tenesta sitt oppdrag er heimla i opplæringslova § 5-3 og friskulelova § 3-6, 2. ledd. I Hordaland fylkeskommune er dette ansvaret lagt til seksjon OT/PPT. PPT er sakkunnig instans for friskulane og dei offentlege skulane. OT/PPT deltek i ressursteam ved alle skular og alle har kontaktpersonar frå OT/PPT. OT/PPT sine sakkunnige vurderingar er rådgjevande, jf merknader frå Ot.prp. nr 46 (1997-98) til § 5-3. Ved dei offentlege skulane i Hordaland fylkeskommune er det rektor som fattar enkeltvedtak, medan vedtak ved dei private vert fatta av fylkesdirektør opplæring v/seksjon skule.

Omfanget av spesialundervisning ved dei ulike skulane heng saman med fleire forhold; skulen sin moglegheit til å tilpasse opplæring, fysiske rammer i skulen, elevsamansetning, inntak, kompetanse i skulen og elevane sine vanskar. Ein ser at skular som har mange elevar som er tatt inn på særskilte vilkår og/eller har låge inntakspoeng, ofte treng meir ressursar til spesialundervisning. OT/PPT må gjere sine vurderingar ut frå ei heilskapleg vurdering av kva som er eit forsvarleg opplæringstilbod for den einskilde elev. Det vert presisert i merknader frå Ot.prp. nr 46 (1997-98) til § 5-6 at fylkeskommunen ikkje kan instruere kva dei pedagogisk-faglege vurderingane skal gå ut på.

Sjølv om dei sakkunnige vurderingane til OT/PPT er rådgivande vert det presisert i lova at fylkeskommunen har grunngjevingsplikt dersom vedtaket avvik frå den sakkunnige vurderinga. Her er det også viktig å understreke at fylkeskommunen ikkje kan grunngje avvik frå sakkunna med t.d. manglande økonomi jf merknader frå Ot.prp. nr 46 til §5-1.

Det er fleire dilemma knytt til fylkeskommunen sitt ansvar for å etablere eit forsvarleg system i tråd med lov og regelverk. På den eine sida skal fylkeskommunen sikre at ein tar vare på den einskilde elev sin individuelle rett til å få vurdert læringsutbytte og moglegheiter for tilrettelegging innanfor ordinære rammer, og sikre eit likeverdig opplæringstilbod for alle, uavhengig av funksjonsnivå. For dei elevane som treng det vil det kunne vere eit opplæringstilbod med avvik frå læreplan og organisering. Fylkeskommunen skal sikre eit forsvarleg system for oppfølging av skulen sitt spesialundervisningstilbod gjennom individuelle opplæringsplanar (IOP) og evaluering av opplæringstilbodet.

På den andre sida er det viktig at ein modell for organisering og finansiering av spesialundervisning gir tilstrekkeleg insentiv til at skulane viser vilje og evne til å utvikle eit tilpassa opplæringstilbod gjennom pedagogiske og organisatoriske tiltak innanfor ordinære rammer. Den individuelle retten skal takast vare på,

samstundes som ein må sikre at skulane arbeider målbevisst for å sikre betre kompetanse om tilpassa opplæring og kva det inneber for den enkelte lærar sin praksis og skulen si organisering av opplæringa. Før OT/PPT gjer si vurdering om ein elev *ikkje har* eller *ikkje kan få* tilfredstillande utbytte av den ordinære opplæringa, må skulen gjere ei sjølvstendig vurdering av eleven sine behov. Skulen skal ha vurdert og eventuelt prøvd ut tiltak innanfor det ordinære opplæringstilbodet jf oppl § 5-4. Etter anbefaling frå UDIR skriv alle skular derfor pedagogisk rapport kor dei gjer greie for si vurdering og kva dei har prøvd ut. Denne vurderinga skal OT/PPT ha frå skulen før dei gjer sine undersøkingar og vurderingar.

Det følger av friskulelova § 3-6, 2. ledd at *«heimkommunen eller heimfylket til eleven sørger for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering og gjer vedtak om spesialundervisning. Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til spesialundervisning i frittstående skolar på lik linje med offentlege skolar. Berekninga av midlar til spesialundervisning skal vere relatert til talet elevar med spesialundervisning. I tvilstilfelle avgjer departementet kva kommune eller fylkeskommune som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarande ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet»*

Ordlyden «på lik linje» tilseier at fordelinga av midlar skal være likeverdig mellom friskular og offentlege skular. Det er ikkje lovfesta at vedtak om spesialundervisning skal fullfinansierast av fylkeskommunen eller at vedtak om spesialundervisning skal følgjast opp med midlar som dekkjer alle utgifter. Lovteksten gir inga klar beskriving av korleis midlane skal fordelast, men gir dei ulike fylkeskommunane høve til å sjølv å velje den løysinga dei vurderer som mest tenleg så lenge friskulane og offentlege skular blir behandla likt.

«Verken friskuleloven § 3-6 eller forarbeidene gir noen nærmere anvisning på hvordan utgiftsdekningen til spesialundervisning skal beregnes og departementet er kjent med at bestemmelsen praktiseres ulikt». (Prop 78 pkt. 3.5.1.). Etter departementets vurdering vil eit krav til likebehandling mellom offentlege skular og friskular vere meir treffsikkert enn nasjonalt fastsette satsar. Det betyr at det ikkje er krav om at fylkeskommunen må fullfinansiere vedtak om spesialundervisning time for time jfr. prop 78. «Uavhengig av hvilke kriterier som legges til grunn vil det alltid kunne være en risiko for at skolene i enkelte tilfeller får en tildeling som er mindre enn de faktiske utgifter, mens det i andre tilfeller vil være omvendt. Men dette vil i så fall være likt for offentlige skoler og friskoler».

I samband med drøftingane knytt til samanslåinga av dei to fylka er framtidig modell for kvalitetsoppfølging og økonomistyring av spesialundervisningsfeltet eit viktig område. Det er så langt ikkje konkludert på kva modell som skal leggjast til grunn i Vestland fylkeskommune. I arbeidet vil ein sjå nærmare på kva modell som skal leggjast til grunn for berekning både av storleiken på den økonomiske ramma til spesialundervisning og prinsipp for fordeling til skulane. Sjølv om det ikkje er eit krav at fylkeskommunen skal fullfinansiere all spesialundervisning vil ein i prosessen sjå nærmare på korleis fylkeskommunen skal oppfylle sine forpliktingar slik at ein sikrar dei individuelle rettane til elevane, og forsvarlege, likeverdige og føreseielege rammevilkår for skulane. Ein framtidig modell bør vise korleis berekning av budsjett og rammer byggjer på analyser av historiske data når det gjeld behov og omfang for spesialundervisning.

I det følgjande vil fylkesrådmannen svare på dei spørsmåla som vart stilt av Tor Andre Ljosland:

Del 1

1. Hvor mange timer spesialundervisning er innvilget av OT/PPT i Hordaland fylkeskommune?

Det er ikkje OT/PPT som innvilgar spesialundervisning. OT/PPT tilrår, jf. opplæringslova kap. 5. Fylkesdirektør opplæring har delegert ansvar for å fatte enkeltvedtak på bakgrunn av sakkunnig vurdering til rektorane i dei offentlege skulane. Seksjon skule fattar enkeltvedtak om spesialundervisning for elevar i friskular.

a. Tal timer vedtak om spesialundervisning i offentlig skule

Dei fleste elevane i HFK med vedtak om spesialundervisning er elevar som er tatt inn gjennom inntak med frist 1. februar, og som ikkje har føresetnader for å få karakterar. Dette kan enten vere elevar med sterkt nedsett funksjonsevne (jf. § 6-17 i forskrift til opplæringslova) eller elevar som manglar vurdering med karakter i meir enn halvparten av faga (jf. § 6-22 i forskrift til opplæringslova). Desse elevane har som

oftast avvik frå den ordinære læreplanen i alle fag, og har fått tilråding frå PPT om opplæring i mindre grupper.

For elevar som har fått tilråding om opplæring i mindre grupper organiserer HFK opplæringa i tre typer tilrettelagte grupper:

- Lita gruppe HTH (kvardagslivstrening – elevar med sterkt nedsett funksjonsevne)

Opplæringa er tilrettelagt for elevar med store hjelpebehov og med rett til omfattande spesialundervisning, med avvik frå den ordinære læreplanen i alle fag, som ikkje klarar å få karakterar. Målet er at elevane skal få betre kompetanse til å meistre ein framtidig tilrettelagt arbeids-, bu- og fritidssituasjon. Opplæringa skal mellom anna kvalifisere for eit meir sjølvstendig liv. Målgruppa er elevar som har behov for eit varig tilrettelagt omsorgstilbod.

- Lita gruppe HTA (arbeidslivstrening – elevar med sterkt nedsett funksjonsevne)

For nokre elevar vil det vere aktuelt å få opplæring med mål om kompetanse for å kunne meistre tilrettelagt arbeid på ein ordinær arbeidsplass eller i ei vekstbedrift. Fylkeskommunen gjer avtalar med vekstbedriftene om utprøving. Elevane har avvik frå den ordinære læreplanen i alle fag og får ikkje karakterar.

- Eiga gruppe (HT – elevar som manglar karakter i meir enn halvparten av faga)

Desse gruppene er tenkt til elevar som har rett til spesialundervisning og som i utgangspunktet har mål om eit lære kandidatløp. Læring gjennom praksis er ein sentral metode i slike grupper, og det blir lagt stor vekt på sosial læring og anna trening for framtidig arbeid. Elevane kan også få praksis i arbeidslivet. For nokre elevar kan det vere aktuelt å ha heile opplæringsløpet i gruppa, for andre kan det vere aktuelt å gå over til ordinære grupper på Vg1 eller Vg2. Elevar i eiga gruppe som kan få grunnlag for vurdering med karakter i nokre fag, kan også få høve til det.

I HFK er det også nokre elevar med vedtak om spesialundervisning som er tatt inn med mål om karakter i faga og som får opplæring i ordinære klassar. Dette gjeld dei færraste elevar med spesialundervisning i HFK. Når ein ser på friskulane i Hordaland er dei fleste elevar med vedtak om spesialundervisning tatt inn med mål om karakter i faga og får opplæring i ordinære klassar. Friskulane har som regel få søkjarar med sterkt nedsett funksjonsevne eller med mål om lære kandidatløp. Dei siste åra har det stort sett berre vore om lag 3-4 elevar som er tatt inn i friskulane med sterkt nedsett funksjonsevne. Finansiering av spesialundervisning til denne gruppa i friskulane vert berekna på grunnlag av eigne satsar.

Tal timer spesialundervisning i offentlege skular Hordaland fylkeskommune

Tal elevar i offentlege skular, HFK, per år:

Indikator og nøkkeltal	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Tal på elevar	16 195	16 317	15 983	15 857
Tal på skular	43	40	34	33

Kilde: skoleporten.udir.no

Tal elever i offentlege skular med spesialundervisning, HFK, per år:

Skuleår	Tal elever i ordinære klassar	Prosent av totalt elevtal i HFK	Tal elever i grupper	Prosent av totalt elevtal i HFK
2015-2016	77	0,47%	753	4,6 %
2016-2017	117	0,72%	564	3,4 %
2017-2018	132	0,83%	692	4,3 %
Haust 2018	207	1,3%	606	3,8 %

Kilde: Kvalitetsmelding og NSSU (elektronisk vertkøy for handsaming av søknader om spesialundervisning)

2015 - 2016

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Lærartimar: 15442 (klokkeimar)   Assistentimar: 3428 (klokkeimar)

Elevar med vedtak om spesialundervisning i tilrettelagte grupper:

- 299 HT elevar = 293319 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 221 HTA elevar = 216801 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 107 HTH elevar = 104967 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

2016 - 2017

Elevar i ordinære klassar:

Lærartimar: 18926 (klokkeimar)   Assistentimar: 4464 (klokkeimar)

Elevar i tilrettelagte grupper:

- 285 HT elevar = 279585 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 197 HTA elevar = 193257 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 105 HTH elevar = 103005 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

2017 - 2018

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Lærartimar: 16123 (klokkeimar)   Assistentimar: 6795 (klokkeimar)

Elevar med vedtak om spesialundervisning i tilrettelagte grupper:

- 288 HT elevar = 282528 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 175 HTA elevar = 171675 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 113 HTH elevar = 110853 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

Haust 2018

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Lærartimar: 7728 (klokkeimar)   Assistentimar: 10367 (klokkeimar)

Elevar med vedtak om spesialundervisning i tilrettelagte grupper:

- 298 HT elevar = 292338 totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 191 HTA elevar = 187371 totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 117 HTH elevar = 114777 totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

b. Elever med vedtak om spesialundervisning i friskulane

Timane som vi rapporterer her gjeld:

- Elevar som er tatt inn i ordinære klassar

På friskulane i Hordaland er dei fleste elevar med vedtak om spesialundervisning tatt inn med mål om karakter i faga, og får opplæring i ordinære klassar. Det har berre vore om lag 3-4 elevar med sterkt nedsett funksjonsevne i friskulane dei siste åra. Dersom friskulane tar inn elevar med sterkt nedsette funksjonsevner dekkjer fylkeskommunen utgifter til opplæringsbehov etter tilsvarende sats som elevar i HFK med tilsvarende nedsett funksjonsevne.

Tal elevar i friskular i HFK per år:

Indikator og nøkkeltal	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Tal på elevar	2 841	2 921	2 985	2 943	2 838
Tal på skular	12	12	12	12	12

Kilde: skoleporten.udir.no

Tal elevar med vedtak om spesialundervisning i friskular , HFK, per år:

Skuleår	Tal elever i ordinære klassar	Prosent av totalt elevtal i friskulane
2015-2016	36	1,23%
2016-2017	37	1,24%
2017-2018	78	2,65%
2018-2019	57 (høst 2018)	2%

Kilde: Seksjon skule, HFK

Vi rapporterer ikkje tal om spesialundervisning frå Steinerskolen på Skjold, helsepedagogisk avdeling. Elevene på denne skulen har spesialundervisning i alle fag, men HFK finansierer ikkje dette (friskule med tilskot etter sats for særleg ressurskrevjande elevar, jf. §4-3 i økonomiforskrift til friskulelova.)

2015 - 2016

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Lærartimar: 5108 (klokkeimar)   Assistenttimar: 3859 (klokkeimar)
2 elevar med sterk nedsett funksjonsevne = 1962 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

2016 – 2017

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Lærartimar: 4873 (klokkeimar)   Assistenttimar: 2615 (klokkeimar)
2 elevar med sterk nedsett funksjonsevne = 1962 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

2017 - 2018

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Læretimer: 6607 (klokkeimar)   Assistenttimer: 3289 (klokkeimar)
3 elevar med sterk nedsett funksjonsevne = 2943 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

Haust 2018 (vedtak om spesialundervisning gjeld for heile skuleåret)

Elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinære klassar:

Læretimer: 5285 (klokkeimar)   Assistenttimer: 3491 (klokkeimar)
4 elevar med sterk nedsett funksjonsevne = 4905 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

2. Hvor mange timer spesialundervisning er gitt til elevene?

a. Tal timer spesialundervisning i offentlig skule

Timane som vi rapporterer her gjeld:

- Elevar som er tatt inn i ordinære klassar med enkeltvedtak om spesialundervisning
- Elevar som er tatt inn i tilrettelagte grupper og har heile opplæringa si som spesialundervisning. Dette gjeld elevar i arbeidslivstrening (HTA), kvardagslivstrening (HTH) og i egne grupper (HT)

2015 – 2016:

Elevar i ordinære klassar:

Lærartimar: 9413 (klokkeimar) Assistenttimar: 910 (klokkeimar)

Elevar i tilrettelagte grupper:

- 299 HT elevar = 293319 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 221 HTA elevar = 216801 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 107 HTH elevar = 104967 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

2016 – 2017

Elevar i ordinære klassar:

Lærartimar: 16111 (klokkeimar) Assistenttimar: 3053 (klokkeimar)

Elevar i tilrettelagte grupper:

- 285 HT elevar = 279585 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 197 HTA elevar = 193257 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 105 HTH elevar = 103005 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

2017 – 2018

Elevar i ordinære klassar:

Lærartimar: 10767 (klokkeimar) Assistenttimar: 4341 (klokkeimar)

Elevar i tilrettelagte grupper:

- 288 HT elevar = 282528 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 175 HTA elevar = 171675 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev
- 113 HTH elevar = 110853 klokkeimar totalt per gruppe, 981 klokkeimar per elev

Haust 2018

Det er ikkje mogleg å rapportere tal for hausten 2018, fordi dokumentasjon om gitt timar (årsvurdering) kjem i juni, jf. § 5-5 i opplæringslova.

b. I friskoler

Timane som vi rapporterer her kjem frå årsvurderingane som friskulane har sendt.

Timane som vi rapporterer her gjeld:

- Elevar som er tatt inn i ordinære klassar

2015 – 2016

Elevar i ordinære klassar:

Lærartimar: 4390 (klokkeimar) Assistenttimar: 3916 (klokkeimar)

2 elevar med sterk nedsette funksjonsevne = 1962 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

2016 - 2017

Elevar i ordinære klassar:

Læretimer: 3525 (klokkeimar) Assistenttimer: 2615 (klokkeimar)

2 elevar med sterk nedsette funksjonsevne = 1962 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

2017 – 2018

Elevlar i ordinære klassar:

Lærartimar: 4793 (klokkeimar)

Assistentimar: 2334 (klokkeimar)

2 elevlar med sterk nedsette funksjonsevne = 1962 klokkeimar totalt, 981 klokkeimar per elev

Haust 2018

Det er ikkje mogleg å rapportere tal for hausten 2018, fordi skulane har ikkje sendt dokumentasjon om gjennomførte timar ennå (Individuell opplæringsplan og tabell med oversikt over timar).

Når friskulane tar inn elevlar med sterkt nedsett funksjonsevne, dekker fylkeskommunen utgifter til opplæringsbehov etter same sats som elevlar i HFK med tilsvarande nedsett funksjonsevne. Dette er finansiert med same sats som en HTA eller HTH elev i offentleg vidaregåande skule.

3. Hvor mange elever får vedtak om spesialundervisning (minst 1 time) i prosent av det totale antall elever i Hordaland?

Sjå tabell spørsmål 1.

Elevlar med sterkt nedsett funksjonsevne som får spesialundervisning, eller som manglar vurdering med karakter i meir enn halvparten av faga får opplæring i faste tilrettelagte grupper. Desse elevane, utgjør omlag 95 – 97 % av elevane som får vedtak om spesialundervisning i HFK. Dei resterande elevane med vedtak om spesialundervisning går i ordinære klasser.

Elevlar som får spesialundervisning og som er tatt inn i ordinære klassar, utgjør i underkant av 100% av elevane som får vedtak om spesialundervisning i friskulane. Unntaket er om lag 3-4 elevane med sterk nedsett funksjonsevne som årleg blir tatt inn og som får delar av opplæringa enten i gruppe eller som eineundervisning.

4. Gjøres det tiltak for å redusere bruken av spesialundervisning etter at det er gitt vedtak fra OT/PPT?

Det er fylkesdirektør opplæring som fattar vedtak om spesialundervisning på bakgrunn av sakkunnig vurdering frå PPT. Når eit vedtak er fatta er skulen forplikta til å følge vedtaket som gir eleven ein individuell rett til spesialundervisning slik det står i vedtaket.

Tiltak for å redusere behovet for spesialundervisning i form av ekstra ressursar eller særleg organisering kan best gjerast *før* ei sak vert tilvist til PPT for sakkunnig vurdering. PPT er med i ressurstam ved alle dei offentlege skulane og ved friskulane i Hordaland. Før ei sak vert tilvist til PPT skal skulen drøfte saka med PPT i ressursteam. I saman med PPT vert det vurdert om skulen kan prøve ut tiltak innanfor den ordinære opplæringa før ein tilviser for sakkunnig vurdering. PPT vil kunne rettleie skulen om aktuelle tilretteleggingstiltak. Skulen må skrive ein pedagogisk rapport som beskriv kva som har vore prøvd ut av tiltak før det vert sendt tilvising til PPT. Dette arbeidet er svært viktig for å sikre at spesialundervisning berre er eit tilbod til elevlar som ikkje kan få utbytte av den ordinære opplæringa.

Hordaland fylkeskommune har rutinar som forpliktar dei fylkeskommunale skulane til å prøve ut tilretteleggingstiltak før ei sak blir tilvist til PPT, og for å kvalitetssikre at skulane følgjer rutinane. HFK har også tilsvarande rutinar for friskulane.

5. Får alle elevene det timetallet som vedtaket tilsier de har rett på?

Tildelte timar går fram av vedtaket. Både offentlege skular og friskulane er pålagt å sende inn årsrapport der det skal gå fram kor mange timar spesialundervisning som er gitt og grunngje eventuelle avvik. Desse rapportane vert lagt til grunn for tildeling av midlar til spesialundervisning.

Dei offentlege skulane i HFK bruker eit elektronisk system for handsaming av søknader om spesialundervisning (NSSU). Seksjon skule har tilgang til systemet, og kan slik følgje opp saksgangen i alle skular, jf. § 13-10 i opplæringslova om fylkeskommunen sitt ansvar. Timane som er rapportert i denne saka

kjem frå NSSU gjennom årsrapport som skulane skriv ved slutten av skuleåret for kvar elev som har spesialundervisning.

Når det gjeld elevar med vedtak om spesialundervisning i ordinær opplæring i dei offentlege skulane, viser dei rapporterte tala under spørsmål 2 at det er avvik mellom rapporterte tal for gjennomførte timar og tildelt timetal i vedtaket. Skulane må kommentere eventuelle avvik i årsrapporten. Ein stikkprøvekontroll av årsrapportar viser at det kan vere ulike årsaker til avviket, men dei vanlegaste er at elevar har stort frávær eller sluttar, eller at dei ikkje ønskjer å ta i mot tilbod om spesialundervisning lenger, eller at det kan ha teke tid å rekruttere assistent. Deler av avviket skuldast også at ein del skular har mangelfull rapportering.

Det er viktig å merke seg at tildeling av midlar til spesialundervisning i offentlege skular også skjer etter søknad frå skulane og på grunnlag av årsrapportane der skulane rapporterer om tal timer som faktisk er gitt. Stikkprøvekontrollen basert på årsrapportar frå dei offentlege skulane viste at skular med mangelfull rapportering heller ikkje har fått tildelt ekstra midlar til spesialundervisning.

6. Finnes det sammenlignbare tall på fylkesnivå for hvor mange timer med spesialundervisning som blir gitt pr fylke, og hva som er snittkostnaden for disse?

Det ligg ikkje føre samanliknbar statistikk for vidaregåande opplæring så vidt vi er kjent med. Offentleg statistikk (kostra) syner kostnad til spesialundervisning pr fylke og snittkostnad pr. elev i offentlig vidaregåande skule. Det er det totale elevtalet som er nytta når det er laga statistikkvariabel og ikkje talet på elevar som får spesialundervisning.

Del 2.

1. Hvor mye penger er det brukt på spesialundervisning i friskoler i 2015, 2016, 2017 og 1.halvår i 2018 og hvor mange timer er det gitt vedtak på i de samme årene?

Under følgjer oversyn over utbetalt tilskot til spesialundervisning i friskular i perioden 2015-2017 samt søkbar pott for 2018. Det er viktig å merke seg at rekneskapsåret avvik frå skuleåret.

Rekneskap 2015: kr 4 725 973 inkl. elevar med sterkt nedsett funksjonsevne

Rekneskap 2016: kr 4 337 906 inkl. elevar med sterkt nedsett funksjonsevne

Rekneskap 2017: kr 4 598 697 inkl. elevar med sterkt nedsett funksjonsevne

I 2018 er det berre levert inn nokre refusjonskrav, og fylkesrådmannen har difor ikkje fullstendige rekneskapstal for dette året enno. Det er periodisert kostnader tilsvarande rekneskapsført utgift i 2017. For 2018 er det for friskulane berekna ei budsjetttramme på 2385461 til ekstra utgifter til elevar som får spesialundervisning.

Når friskulane tar inn elevar med sterkt nedsett funksjonsevne, dekker fylkeskommunen utgifter til opplæringsbehov etter same sats som elevar i HFK med tilsvarande nedsett funksjonsevne. Dette kjem i tillegg til potten 2,385 mill kr.

2. Finansieringen av spesialundervisning er endret to ganger siste 4 år. Hva er bakgrunnen for dette?

I opphaveleg tilskotsmodell vart friskulane sine utgifter til spesialundervisning godtgjort etter same timesatsar som elevar i barnevernet som er plassert i anna kommune enn heimkommunen. Dette er felles satsar for kommunane i Hordaland som vert justert årleg. Denne satsen stemte dårleg med satsane friskulane sjølve nytta. Frå skuleåret 2016/17 vart modellen endra ved at timesatsen vart sett til den satsen friskulane sette fram krav om.

Dagens modell vart innført hausten 2017. Endringa er heimla i friskulelova §3-6 2.ledd.

3. Gir den nye beregningsmodellen endrede utgifter for fylkeskommunen til spesialundervisningen i friskolene?

Den nye modellen har berre verka i vel eitt år. Friskulane sender inn refusjonskrav etterskotsvis kvart halvår. Som grunnlag for refusjonskravet skal friskulane m.a. beskrive korleis spesialundervisninga er organisert, t.d. lita gruppe eller einetimar og kor mange timar spesialundervisning som er gitt. Fylkeskommunen har ikkje motteke korrekt utfylte refusjonskrav for 2018 frå alle friskulane enno. Det er difor for tidleg å seie om finansieringsmodellen vil ha verknad på fylkeskommunen sine utgifter til spesialundervisning i friskulane.

4. Hvordan sikrer den nye finansieringsmodellen at pengene kommer elevene som har spesialundervisning til gode?

Finansieringsmodellen er en fordelingsmodell for det som er vedteke av spesialundervisning til elevar. Friskulane får ikkje utbetalt tilskot til spesialundervisning før dei leverer årsrapport for gjennomført undervisning.

5. Hvorfor er ordningen endret fra time for time finansiering av elevenes behov til en felles pott for friskolene, som igjen skal fordeles mellom skolene?

Friskulelova § 3-6 2. ledd seier at «heimkommunen eller heimfylket til eleven sørger for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering og gjer vedtak om spesialundervisning. Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til spesialundervisning i frittstående skolar på lik linje med offentlege skolar. Berekninga av midlar til spesialundervisning skal vere relatert til talet elevar med spesialundervisning. I tvilstilfelle avgjer departementet kva kommune eller fylkeskommune som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarande ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet».

Ordlyden «på lik linje» tilseier at fordelinga av midlar skal vere likeverdig mellom friskular og offentlege skular. Det er ikkje lovfesta at vedtak om spesialundervisning skal fullfinansierast av fylkeskommunen eller at vedtak om spesialundervisning skal følgjast opp med midlar som dekkjer alle utgifter. Lovteksten gir inga klar beskriving av korleis midlane skal fordelast, men gir dei ulike fylkeskommunane høve til å sjølv å velje den løysinga dei vurderer som mest tenleg så lenge friskulane og offentlege skular blir behandla likeverdig.

6. Hva er lovgrunnlaget for den nye modellen?

Sjå spm 5

7. Får friskolene dekket de reelle utgiftene som opplæringsavdelinga pålegg friskolene gjennom enkeltvedtak til spesialundervisninga.

Sjå spm 4 og 5

8. Hva er med i beregningsgrunnlaget for fordeling av potten som fordeles mellom friskolene?

Potten blir berekna som følgjer:

$$= \left(\frac{\text{pott til dei offentlege skulane}}{\text{ord. elevar i offentlege skular}} \right) \times \text{talet på elevar på friskulane}$$

Berekningsgrunnlagt tek utgangspunkt i vedteke budsjett til spesialundervisning i ordinære klassar i offentlege vidaregåande skular i Hordaland. Vedteken budsjettsum blir delt på totalt elevar tal i ordinære klassar ved dei offentlege skulane og deretter multiplisert med tal elevar ved friskulane i Hordaland. Til elevar med sterkt nedsett funksjonsevne dekker fylkeskommunen utgifter til opplæringsbehov etter same sats som elevar i HFK med tilsvarande nedsett funksjonsevne.